

از پارسا خائف و شروین حاجی پور؛ دورویش برنامه #عصر_جدید تا هنرپیشه‌های مطرح شده

سکوهای نمایش خانگی

لیلاوصالی

معاون انجمن سواد رسانه‌ای ایران

در هیچ جای دنیا از بین کشورهای که برنامه‌های رسانه ای مشخص و قاعده مندی دارند، اینگونه نیست که رفتار افرادی که توسط رسانه‌ها به مردم و جامعه معرفی می‌شوند، یله و رها شده باشد و چهره‌های رسانه ای بتوانند مطابق با میل و خواست فردی خود رفتار کنند، بلکه همواره قوانین و انضباط رسانه‌ای مشخصی در اینباره وجود دارد که سلبریتی‌ها و اهالی رسانه و چهره‌های رسانه‌ای را موظف به رعایت قوانینی می‌کند که از سوی صاحبان رسانه‌ها، دولت‌ها و دستگاه‌های امنیتی برای آنها مشخص شده اند و اگر در جامعه یا حتی صفحات شخصی خود در شبکه‌های اجتماعی، این قوانین را نادیده گرفته یا رفتاری مغایر با آن داشته باشند، مورد پیگرد قانونی قرار می‌گیرند و برای آنها تبعاتی غیرقابل جبران در پی خواهد داشت. مثلاً ممکن است از کلیه فعالیت‌های رسانه ای طرد شوند یا از نقش هنرپیشه دست‌اول، به یک نقش بسیار کوتاه و بسیاری اهمیت، تنزل پیدا کنند.

از این جهت همگی این افراد، خود را ملزم به رعایت این قوانین می‌دانند و همزمان با پذیرش نقش در یک فیلم یا سریال یا یک برنامه تلویزیونی، می‌پذیرند و متعهد می‌شوند که همانند قوانین همه ادارات دولتی، ملزم به رعایت قوانین مربوط به آن سازمان رسانه‌ای و امنیت ملی کشور هستند.

به عنوان مثال، چهره‌های رسانه ای و سلبریتی‌های ترکیه‌ای در جریان زلزله استان‌های جنوبی ترکیه، موظف بودند مطابق قوانین امنیت ملی ترکیه، حتی در صفحات شخصی خود در شبکه‌های اجتماعی، مطلبی منتشر نکنند که در مخاطبان نشان و مردم، حس ناامیدی، ترس، تفرقه یا ناآرامی دولت القا کند.

همچنین کسانی که صفحات این سلبریتی‌ها را مشاهده کرده باشند می‌دانند همواره در ایام مشخص ملی در ترکیه مانند روز تولد یا وفات آتاترک یا روز ملی ترکیه، اغلب سلبریتی‌ها در صفحات شخصی خود تصاویری از رهبر ملی آنها؛ آتاترک و پرچم ترکیه، همراه با جملاتی انگیزشی در تبریک یا تسلیت به آن مناسبت و ارادت خود در زمینه وفاق ملی و احترام به ارزش‌های ملی و رهبران ملی خود منتشر می‌کنند. در آمریکا نیز اگر هنرپیشه‌ای بعضی از این قوانین را نقض کند، از حضور در کلیه فیلم‌های سینمایی و برنامه‌های رسانه‌ای طرد می‌شود و حتی در صورت اظهار پشیمانی، اگرچه نقش اول یک فیلم یا سریال بوده باشد، ضمن لزوم جبران تعهدات ضایع شده، برای شروع مجدد، باید دوباره از نقش‌های پیش پا افتاده و سطح پایین شروع کند و مجدد به او نقش اول یا مکمل اصلی داده نمی‌شود.

از اینرو غالباً در رفتار هیچیک از سلبریتی‌ها و چهره‌های مشهور فیلم‌ها و سریال‌ها و حتی چهره‌های موسیقایی در آمریکا، نمی‌بینید حرفی بزنند یا کاری کنند که وحدت ملی و امنیت ملی را از بین ببرند یا مشروعیت حاکمیت را زیر سؤال ببرند، چون می‌دانند در غیر اینصورت تبعات بعدی سختی در انتظار آنها خواهد بود. مثلاً ممکن است از کلیه فعالیت‌های رسانه ای طرد شوند یا از نقش هنرپیشه دست اول، به یک نقش بسیار کوتاه و بسیار بی اهمیت، تنزل پیدا کنند.

از این جهت همگی این افراد، خود را ملزم به رعایت این قوانین می‌دانند و همزمان با پذیرش نقش در یک فیلم یا سریال یا یک برنامه تلویزیونی، می‌پذیرند و متعهد می‌شوند که همانند قوانین همه ادارات دولتی، ملزم به رعایت قوانین مربوط به آن سازمان رسانه‌ای و امنیت ملی کشور می‌باشند.

به عنوان مثال، چهره‌های رسانه ای و سلبریتی‌های ترکیه ای در جریان زلزله استان‌های جنوبی ترکیه، موظف بودند مطابق قوانین امنیت ملی ترکیه، حتی در صفحات شخصی خود در شبکه‌های اجتماعی، مطلبی منتشر نکنند که در مخاطبان نشان و مردم، حس ناامیدی، ترس، تفرقه یا ناآرامی دولت القا کند.

همچنین کسانی که صفحات این سلبریتی‌ها را مشاهده کرده باشند می‌دانند همواره در ایام مشخص ملی در ترکیه مانند روز تولد یا وفات آتاترک یا روز ملی ترکیه، اغلب سلبریتی‌ها در صفحات شخصی خود تصاویری از رهبر ملی آنها؛ آتاترک و پرچم ترکیه، همراه با جملاتی انگیزشی در تبریک یا تسلیت به آن مناسبت و ارادت خود در زمینه وفاق ملی و احترام به ارزش‌های ملی و رهبران ملی خود منتشر می‌کنند.

در آمریکا نیز اگر هنرپیشه‌ای بعضی از این قوانین را نقض کند، از حضور در کلیه فیلم‌های سینمایی و برنامه‌های رسانه‌ای طرد می‌شود و حتی در صورت اظهار پشیمانی، اگرچه نقش اول یک فیلم یا سریال بوده باشد، ضمن لزوم جبران تعهدات ضایع شده، برای شروع مجدد، باید دوباره از نقش‌های پیش پا افتاده و سطح پایین شروع کند و مجدد به او نقش اول یا مکمل اصلی داده نمی‌شود.

از اینرو غالباً در رفتار هیچیک از سلبریتی‌ها و چهره‌های مشهور فیلم‌ها و سریال‌ها و حتی چهره‌های موسیقایی در آمریکا، نمی‌بینید حرفی بزنند یا کاری کنند که وحدت ملی و امنیت ملی را از بین ببرند یا مشروعیت حاکمیت را زیر سؤال ببرند، چون می‌دانند در غیر اینصورت تبعات بعدی سختی در انتظار آنها خواهد بود.

اگر رفتار چهره‌های مشهور رسانه ای در دنیا را با چهره‌های مشهور رسانه ای در ایران مقایسه کنید، متوجه می‌شوید این روند در ایران به طور عکس اتفاق می‌افتد. به این معنا که اگر سلبریتی‌ها راجع به موضوع مهمی در جامعه در حوزه غیر تخصصی خود اظهار نظر کنند

یا امنیت ملی و امنیت روانی جامعه را به خطر بیندازند و مشروعیت حاکمیت را زیر سؤال ببرند، نه تنها برای آنها تبعاتی در پی ندارد، بلکه روشی برای مطرح کردن خود، به خصوص در مورد کسانی محسوب می‌شود که از حوزه توجه عمومی خارج شده و از آن به عنوان روشی برای جلب توجه دوباره استفاده می‌کنند.

گرفتن ژست اپوزیسیون یا قیافه مخالف نسبت به دولت و حکومت، برای بعضی از چهره‌ها تبدیل به ترفندی برای مطرح کردن خود و ارائه رفتارهای نمایشی شده است. برخی دیگر که می‌خواهند از کارهای چهره‌های مشهور در دنیا در کمک رسانی‌های عمومی و پیگیری برخی مطالبات مردمی الگو برداری کنند نیز غالباً به دلیل ضعف سواد رسانه‌ای و توجه به نکات لازم برای فعالیت در رسانه‌های غیر رسمی و شبکه‌های اجتماعی، مثل دانستن تفاوت نقد و تخریب، بیش از کمک به رفع مشکلات مردم و ایجاد حلقه واسطه و دلسوز بین مردم و مسئولان، تبدیل به یک چهره تخریب کننده رابطه بین مردم و مسئولان می‌شوند و به جای کمک به

بهبود وضعیت مردم، بهبود آرامش روانی جامعه، تقویت روابط مردم و مسئولان و پیشبرد بهتر کارها که از نقش‌های چهره‌های مشهور در دنیا محسوب می‌شود، تبدیل به دست اندازهایی می‌شوند که روابط را تخریب و ناراضی عمومی را افزایش می‌دهند. نداشتن یا ضعف سواد رسانه‌ای، از مشکلات اساسی این گروه محسوب می‌شود که با توجه به نظریه دومرحله‌ای لازارسفلد، جزو گروه رهبران فکری جامعه محسوب می‌شوند و بی آن‌که خود بدانند، در جنگ‌های رسانه‌ای، هدف اصلی رسانه‌های معاند قرار می‌گیرند تا به واسطه آنها روی جامعه و مردم، اثرگذاری مورد نظر و هدفگذاری شده صورت بگیرد و بازخورد‌های مورد نظر دریافت شود.

اما اگر بپذیریم که قانونگذاری مناسب و ایجاد ضمانت اجرایی درست در این زمینه می‌تواند به جهت دهی درست به رفتارهای سلبریتی‌ها به خصوص در زمینه‌های اخلاقی و فرهنگی منجر شود، می‌پذیریم که ضعف قانونگذاری و ضمانت اجرایی آن در کشور ما، معضل بزرگست که هر چند وقت یکبار تبعات آن را به صورت رفتارهای غیر اخلاقی در شبکه‌های اجتماعی یا اظهار نظرهای نادرستی که جامعه را از نظر روانی به هم می‌ریزد، مشاهده می‌کنیم. این مهم به خصوص در مورد افراد کم سن و سالی که یکمرتبه به شهرت می‌رسند و هنوز ظرفیت‌های لازم برای قرار گرفتن در چنین جایگاهی را کسب نکرده اند، از اهمیت بیشتری برخوردار است و منجر به رفتارهای هنجارشکنانه بیشتری می‌شود که برای جامعه از نظر فرهنگی و اخلاقی، هزینه‌های جبران ناپذیری ایجاد می‌کند.

گرفتن ژست

اپوزیسیون یا

قیافه مخالف

نسبت به دولت

و حکومت، برای

بعضی از چهره‌ها

تبدیل به ترفندی

برای مطرح کردن

خود و ارائه

رفتارهای نمایشی

شده است